

O 60-godišnjici života P. Vilhelma Schmidta S. V. D.

Dr. Aleksandar Gahs.

Dne 16. veljače ove godine navršio je 60. godinu života P. W. Schmidt, čija genijalnost i mnogostruki rad, naročito na polju lingvistike, etnologije i opće religijske povijesti, imaju upravo providencijalno značenje. Zato ta dob njegova života, koja uključuje u sebi punih 30 godina znanstvenoga rada, nije mogla da ostane nezapažena niti u katoličkim krugovima, niti među stručnjacima spomenutih znanosti, koji najvećim dijelom lično i poblize poznadu P. Schmidta sa tolikih sastanaka i kongresa, te svi bez razlike, t. j. bez obzira na isti ili različiti svjetovni nazor, visoko cijene u njemu ne samo učenjaka, nego i ličnost.

I. To se najbolje očitovalo, kad je P. W. Koppers S. V. D. — najintimniji i najrevniji učenik P. Schmidta, sada profesor etnologije na sveučilištu u Beču i izdavač revije »Anthropos« — pozvao istaknutije predstavnike navedenih disciplina na suradnju u spomenici, koju je zamislio da izdade u počast svoga učitelja prigodom njegovog jubileja. Dolazili su sa svih strana upravo oduševljeni odgovori. Evo, kako je n. pr. popratio svoj odziv glasoviti švedski putnik i etnolog Erland Baron von Nordenskiöld: »Es freut mich sehr, dass ich in P. Schmidt's Festschrift als Mitarbeiter erscheinen darf, da ich seine geniale Forschung und vornehme Persönlichkeit in so hohem Grade bewundere«. Konačno je stiglo toliko radnja, te ih P. Koppers uz najbolju volju nije mogao sve da uvrsti u spomenicu, jer je njezin opseg i onako već prekoračio uobičajene razmjere.¹ Zato je mogao u »Posveti« spomenice (str. V.) upraviti na jubilarca ove riječi: »Der Bedeutung und dem Wirken Ihrer Persönlichkeit entsprechend ist die Beteiligung eine ausgesprochen internationale. Neben den über die weite Erde verstreuten Missionärforschern, die Ihrer Anregung und Organisation so manche wissenschaftliche und auch berufliche Förderung verdanken, haben sich zahlreiche Fachgelehrte, sei es als Freunde, sei es als Schüler, aus aller Herrn Ländern zusammengefunden, um Ihren Ehrentag auszuzeichnen«.

Značajno je također, da su izdavanje ove spomenice novčano potpomogli (str. VII.): ministarstvo prosvjete u Beču i ministarstvo

¹ Festschrift-Publication d'hommage offerte au P. W. Schmidt. 76 sprachwissenschaftliche, ethnologische, religionswissenschaftliche, prähistorische und andere Studien. Herausgeber W. Koppers. SS XXXII + 997 mit 41 Tafeln, 158 Textillustrationen, 2 Karten. Wien 1928, Mechitaristen-Congregations-Buchdruckerei. Cijena: broš. 38, vez. 41 njem. marka. Narudžbe prima: Administration des »Anthropos«, St. Gabriel-Mödling bei Wien (Austrija).

vanjskih poslova u Berlinu, zatim »Comité Catholique des Amitiés françaises à l'étranger« u Parizu, napokon neke provincije i pojedine kuće Družbe Riječi Božje, kojoj pripada P. Schmidt. Osim toga su se unaprvu pretplatili na spomenicu i pristali, da im se u njoj oglasi ime (str. IX.—XVI.), oko 500 muzeja, biblioteka, misionarskih kuća i pojedinaca: učenjaka, misionara i prijatelja uistinu iz svih krajeva svijeta.

Sama spomenica prikazuje znanstveni rad jubilarca samo sumarno. Sadrži naime u uvodu (str. XVII.—XXVI.) popis njegovih znanstvenih publikacija, i to kronološkim redom: od g. 1899. do g. 1928. Kroz skoro punih 30 godina objelodanio je P. Schmidt svake godine po jedno ili više djela i manjih radnja, svega skupa ravno 150! Na poglavite njegove radove još ću se osvrnuti pobliže.

Studije, publicirane u spomenici, zapremaju blizu 1.000 stranica velikoga formata revije »Anthropos«. Imade ih 76, a podijeljene su u tri grupe: lingvističke (17), etnološke i hierološke (45) te prehistorijske, antropološke, sociološke i druge (14). Nije moguće, da ovdje samo izbrojim pojedine radnje, a kamo li da ih pobliže analiziram. Ističem, kako su, više ili manje, gotovo svi suradnici spomenice nastojali, da dovedu svoje rezultate u vezu sa znanstvenim radom jubilarca. A općenitu vrijednost ovih studija najbolje je već unaprijed karakterizirao glasoviti holandski lingvist i predsjednik prvog internacionalnog lingvističkog kongresa u Haagu (u travnju ove godine), profesor C. Uhlenbeck, koji svršava svoj prilog u spomenici ovim riječima (str. 156.): »Möchten Sie, hochgeehrter Pater Schmidt, die von mir versuchte Beweisführung überzeugend finden, das würde mir sehr zur Beruhigung gereichen. Denn nicht überzeugende Artikel sind in einer Festschrift, die einem Gelehrten von Ihrer Bedeutung gewidmet ist, in der Tat nicht am Platze«.

2. U ime katoličkih krugova proslavilo je 60. rodendan P. Schmidta naročito Leonovo društvo u Beču, u kojem je on nesamo suradivao dugi niz godina, nego i našao izdašnu potporu, kad je oživotvorio svoje najznatnije djelo: izdavanje revije »Anthropos«. U svečanoj dvorani nadbiskupske palače u Beču, koju je u proćelju resila velika slika jubilarca (on sâm boravio je u to vrijeme u Rimu), okupilo se u predvečerje rodendana, dne 15. veljače ove godine, oko 200 pozvanih suradnika, kolega, učenika i prijatelja P. Schmidta i članova Leonovog društva. Predsjedali su ovoj intimnoj proslavi: bečki kardinal, austrijski ministar prosvjete, predsjednik bečke Akademije znanosti, predsjednik Leonovog društva barun Hussarek i tajnik istoga društva sveučilišni profesor Dr. T. Innitzer. Nakon pozdrava predsjednika Leonovog društva održao je P. Koppers predavanje o životu i radu jubilarca. Na to se predavanje u glavnom oslanja prikaz, što ovdje slijedi.

a) P. Schmidt se rodio 16. veljače 1868. kao sin učitelja u Hörde, blizu Dortmunda u Westfalenu. Gimnazijalne nauke, u ko-

jima je već očitovao osobitu sklonost za jezike, povijest i glazbu, svršio je djelomice u rodnome mjestu, a djelomice u Steylu u Holandiji, u matici Družbe Riječi Božje, u koju je stupio g. 1883. kao 15 godišnji mladić, i gdje je također, nakon dovršenih filozofskih i teoloških studija, g. 1892. zaređen za svećenika. Ovu čisto misionsku Družbu osnovao je kratko vrijeme prije toga svećenik Arnold Jansen. Nakon što je iza redjenja djelovao godinu dana kao učitelj i regens chori u juvenatu svoje Družbe u Neusse u Šleziji, sproveo je P. Schmidt više semestara na sveučilištu u Berlinu, gdje je naročito studirao lingvistiku u Orijentalnom seminaru. Iza toga bude g. 1895. pozvan od svojih poglavara u kuću Družbe u St. Gabriel-Möding kod Beča, gdje je neprekidno boravio preko 30 godina i razvio svoj znanstveni i ostali rad.

Već g. 1903. postao je jubilarac dopisnim članom Akademije znanosti u Beču, a g. 1906. i g. 1922. dobio je nagrade od pariške Akademije »des Inscriptions et Belles-Lettres« — sve to za svoje lingvističke radove. Nadalje je g. 1912. imenovan počasnim članom od »The Royal Anthropological Institute of Great Britain and Ireland«, a g. 1925. počasnim članom Antropološkoga društva u Firenci i članom papinske Akademije znanosti u Rimu — sve to poglavito za svoje etnološke i hierološke radove. Počasne doktorate teološkoga fakulteta podijelile su mu g. 1920. i 1927. univerze u Bonnu i Louvainu. Napokon se g. 1921. habilitirao P. Schmidt za etnologiju i poredbenu lingvistiku na filozofskom fakultetu sveučilišta u Beču, gdje je g. 1925. dobio naslov profesora, a g. 1926. imenovao ga je sv. Otac Papa Pijo XI. direktorom lateranskog »misionsko-etnološkog muzeja« u Rimu.

Ovo posljednje imenovanje najbolje karakterizira djelovanje jubilarca. Već kao mladić stupio je P. Schmidt u misionu družbu. Htio je dakle da postane misionar. I to je on uistinu postao i ostao, premda nije nikada prešao oceana niti bio inače u vanjskim misijama: P. Schmidt je misionar Europe. On je naime nesamo u zemljama njemačkoga jezika kroz dulji niz godina vršio katehetsku službu i osnivao različita religiozna društva, trajno propovijedaó i držao duhovne vježbe i misije, naročito za akademičare, širio liturgijski pokret i obišao oveći broj gradova Njemačke i Austrije držeći svoje glasovite »Christusvorträge«, napokon uvijek i svuda se zauzimao za sirotinju, naročito za siromašne radnike i porodice sa brojnom djecom — nego je povrh svega toga bio pravi misionar cijele Evrope svojim znanstvenim radom. Njegov naime znanstveni rad nosi na sebi biljege lučonoše i dokazuje, da se Crkva nesamo ne boji napretka profanih znanosti, nego naprotiv daje za njihov razvitak i pravu slobodu i uspješni poticaj, požrtvovne radnike i prikladna sredstva. Pater Wilhelm Schmidt je osnivač objektivne i opće religijske povijesti, koja dakako obuhvata i t. zv. »divlje«,

t. j. primitivne ili još točnije nepismene narode, te seže mnogo dalje unatrag od starih Egipćana i Babilonaca. A ovakovu je religijsku povijest osnovao time, što joj je udario čvrste temelje sa lingvistikom i etnologijom; što joj je organizirao prvorazredne sabirače izvora među brojnim i specijalno zato osposobljenim katoličkim misionarima; što je podrezao sve trakove onome polipu, koji se zove ekstremni i materijalistički evolucionizam i koji je iznakazio sav prijašnji rad na tom području. Sa svim tim je opet unaprijedio i sâmu lingvistiku i etnologiju, dao misionarima mnoge pobude i praktične upute također za njihov zvanični rad u vanjskim misijama. Otvorio u Evropi uspješnu borbu protiv spomenutog evolucionizma i njegovih pogubnih aplikacija, koje su potkapale svaku vjeru i moral. Tako je dakle jubilarac upravo kao katolički misionar, uz prirodne dakako sklonosti i sposobnosti, sasvim razumljivo gajio ove tri discipline: lingvistiku, etnologiju i religijsku povijest — ili ukratko opću kulturnu povijest t. j. povijest ljudske duše i različitih izvanjskih manifestacija njezine djelatnosti.

b) Prva njegova radnja, objelodanjena g. 1899., nikla je na području lingvistike: »Das Verhältnis der melanesischen Sprachen zu den polynesischen und untereinander« (Sitzungsberichte der K. Akademie der Wissenschaften in Wien, Bd. 141). Zatim su slijedile brojne studije o pojedinim grupama ovih i drugih jezika Oceanije i o nekim izoliranim jezicima Južne Azije. Njihov je konačni rezultat bilo g. 1906. otkriće, što je P. Schmidta ubrojilo među najveće lingviste svih vremena; genijalno naime otkriće srodnosti stanovitih izoliranih jezika Južne Azije sa indonezijskim, melanezijskim i polinezijskim jezicima Oceanije. Cijelu tu jezičnu familiju nazvao je P. Schmidt »austrički jezici«, dok je njihovom azijskom dijelu dao naziv »austroazijski«, a oceanijskom dijelu »austronezijski«. Time je dokazao srodnost velikoga broja jezika i naroda, koji se protežu od podnožja Himalaje u Prednjoj Indiji sve do Uskrasnog otočja blizu obale Južne Amerike t. j. preko polovice ekvatora. A to je veoma važno nesamo za lingvistiku, nego također za etnologiju i opću religijsku povijest. Tako je naime nedvojbeno utvrđeno, da i primitivni narodi mogu seobom da prevale ogromne distancije, pa da prema tome treba i u njihovim kulturama i religijama računati sa genetičkim vezama također između krajeva, koji su međusobno veoma udaljeni, što nijesu nikada razumjeli evolucionisti. U isto je vrijeme počeo jubilarac istraživati i jezike Australije, u kojima su i stručnjaci lingvistike gledali samo beznadni kaos. Poglavitni rezultati ovog istraživanja i rada od 20 godina objelodanjeni su pod naslovom »Die Gliederung der australischen Sprachen« najprije u »Anthropos« (od g. 1912. do g. 1918.), a onda g. 1919. u zasebnom svesku. Ovi su rezultati osigurali opet solidne temelje za objektivnu kulturnu i religijsku povijest Australaca, koji su sa svojom prehisto-

rijskom, i to neandertalskom ili »krapinskom« fizionomijom »zaveli« evolucioniste na mnoge aprioristične i krive hipoteze.

U općoj i poredbenoj lingvistici, i to naročito fonetici, očitovao se P. Schmidt kao prvorazredni majstor već g. 1907., kad je sa opširnim komentarom izdao svoj genijalni, t. zv. »Anthropos«-alfabet, koji sistematski i logički obuhvaća sve glasove svih poznatih jezika, današnjih i izumrlih. Taj alfabet naročito omogućuje ispravno opisivanje glasova, odnosno riječi, u jezicima primitivnih, nepismenih naroda, pa je osobito koristan misionarima u njihovom i znanstvenom i zvaničnom radu. Ali jubilarac je upravo zapanjio lingviste, kad je g. 1926. izdao djelo: »Sprachfamilien und Sprachengruppe der Erde« (Heidelberg). U njemu nesamo detaljno informira o stanju istraživanja svih poznatih jezika, nego također poduzima, na temelju izvjesnih osobina fonetičkih, gramatičkih i sintaktičkih, uspješno isporođivanje pojedinih jezičnih familija međusobno i sa t. zv. kulturnim okruzima. Glavni rezultat ovoga djela jest: definitivno vezanje lingvistike sa etnologijom, što je opet važno i za opću religijsku povijest.

Na području etnologije otvorio je P. Schmidt svoj rad sa dvije programatske studije u »Anthroposu«, i to: »Die moderne Ethnologie (g. 1906.) i »Die kulturhistorische Methode in der Ethnologie« (g. 1911.). U njima osobito ističe potrebu individualnog istraživanja t. j. utvrđivanje pojedinih činjenica i detalja, naglasujući historijski značaj etnologije i dokazujući, opet protiv jednostranosti evolucionizma, da i među primitivnim narodima imade unutar iste kulture i istoga naroda individualnih razlika t. j. pojedinaca, koji se svojim talentom, karakterom ili vještinom, svojim idejama, djelima ili proizvodima ističu iznad prosječne mase i stvaraju nove kulturne oblike mimo ili protiv tradicionalne baštine. Ovakova vlastita načela, u vezi sa iskustvima, što ih je stekao na lingvističkom području, bila su razlog, da je jubilarac među prvima shvatio i priznao epohalno značenje metodičkih principa, kojima je Fr. Graebner definitivno oslobodio etnologiju evolucionističkog »eksperimentiranja« i uveo je među historijske discipline. Tako je onda P. Schmidt g. 1913. svojom opsežnom studijom »Kulturkreise u. Kulturschichten in Südamerika« (Zeitschrift für Ethnologie, Bd. 45) došao uz Fr. Graebnera i B. Ankermanna, koji su g. 1905. izdali u istom časopisu slične studije o Oceaniji i Africi, u red osnivača kulturno-historijske metode i škole u etnologiji. A time, što je ustanovio dva nova kulturna okruga, pigmejski (g. 1910.) i nomadsko-stočarski (g. 1914.), našao je najtajniji ključ za razumijevanje kompliciranog historijskog razvoja kulture uopće i religije napose, te slomio aprioristički skovanu jednoličnu liniju evolucionističkih hipoteza.

Medutim je P. Schmidt već počeo izravno pobijati kulturni evolucionizam, a s njime u vezi također i socijalistički »historijski

materijalizam«. Prvi, i to općeniti udarac, koji nije sve do danas ništa izgubio na snazi, zadao mu je g. 1910. svojim djelom: »Die Stellung der Pygmäenvölker in der Entwicklungsgeschichte des Menschen« (Stuttgart). Inače je pojedinačno podvrgao oštroumnoj i temeljitoj, negativnoj i pozitivnoj kritici evolucionističke hipoteze, koje se odnose na dva najvažnija kulturna elementa i zato također na dva najosjetljivija dijela ili ogranka opće etnologije: na socijalnost i religiju, odnosno na njihov historijski razvoj. Sa sociološkim hipotezama evolucionizma ogledao se P. Schmidt već u spomenutom djelu o Pigmejcima, zatim u brojnim raspravama po različitim revijama i na »Religijsko-etnološkim Tjednima«, napokon najtemeljitiije u djelu »Völker und Kulturen« (Regensburg), kao trećem svesku enciklopedije »Der Mensch aller Zeiten«, koji je počeo izlaziti u snopićima već g. 1914., a u cijelosti je izdan istom g. 1925. Danas može jubilarac s ponosom konstatirati činjenicu, da njegov trud u tom pravcu nije bio uzaludan, i da njegova borba protiv sociološkog evolucionizma nije ostala osamljena: danas naime nema više nijednog uvaženijeg etnologa, koji bi zastupao i kušao braniti takove hipoteze! A sličnu zadovoljštinu imade već i u pogledu svoje borbe protiv hierološkog evolucionizma.

Na području religijske povijesti, koja je dakako samo dio etnologije kao opće kulturne povijesti, P. Schmidt je zapravo nastavio borbu, koju je g. 1898. započeo Englez Andrew Lang, nekoć i sâm gorljivi pristaša hierološkog evolucionizma. Međutim je ovaj mogao samo uopćeno da upozori na nesklad između evolucionističkih hipoteza i nekih etnoloških činjenica, a uistinu je ostao gotovo sasvim osamljen, pače djelomice bio i ruglu izvrgnut. Istom kad je došao P. Schmidt sa »teškom artilerijom etnologije i lingvistike«, kako kasnije reče poznati protestantski hierolog i hierozof N. Söderblom (sada nadbiskup u Upsali i propagator »opće kršćanske unije«), postala je situacija za evolucioniste ozbiljna i opasna. A danas je njihova fronta i u religijskom pitanju već probijena tako, da broj uvaženih etnologa i psihologa, koji se odvrćaju od hierološkog evolucionizma, raste tako reći od dana u dan.

Uostalom na području religijske povijesti P. Schmidt još nije izveo svoje glavne planove. Njegov dosadašnji posao u tom pravcu — spomenuto djelo o Pigmejcima, zatim paradigmatična studija »Grundlinien einer Vergleichung der Religionen und Mythologien der austronesischen Völker« (Denkschriften der K. Akademie der Wissenschaften in Wien, 1910, Philosophisch-historische Klasse, Bd 53/III.), nadalje slične studije o jugoistočnim Australcima i centralnim Kalifornijcima, napokon veliki broj rasprava u različitim časopisima i na »Religijsko-etnološkim Tjednima« — sve je to zapravo samo priprava za monumentalno djelo, koje se vuče kao crvena nit

kroz posljednjih 20 godina njegovog znanstvenog rada, i u kojem on sâm gleda krunu toga rada od cijeloga svoga života. To djelo imade naslov: »Der Ursprung der Gottesidee«, i po njemu P. Schmidt postaje osnivač objektivne i opće religijske povijesti. Dosada je objelodanio samo prvi, historijsko-kritički dio toga djela i to: najprije u franceskom jeziku u »Anthropos« od g. 1908. do g. 1910., zatim u njemakom jeziku u zasebnom svesku g. 1912. (Münster i. W.) sa proširenim sadržajem napokon u drugom i ponovno proširenom izdanju ovog zasebnog sveska g. 1926.

Drugi, pozitivni dio sâm će obuhvatati nekih 9 svezaka. Sada se već tiskaju prva dva, a obraduju religiju svih nosioca etnološke prakulture t. j. najstarijih naroda, koji još žive na zemlji. Daljnjih otprilike šest svezaka opredijeljeno je za religije primarnih, sekundarnih i tercijskih kultura. Zadnji svezak drugoga dijela, dakle otprilike deseti svezak cijeloga djela, sadržati će sintezu svih podataka o sastavnim elementima najstarijeg poznatog religijskog oblika, psihološku analizu tih elemenata i konačni zaključak o podrijetlu religije uopće, odnosno o podrijetlu ideje o Bogu. I ako Bog dade današnjem jubilarcu života i snage, da ovo djelo uzmogne potpuno svršiti po svojoj zamisli, onda će ono bez dvojbe ostati temeljem svake religijske povijesti i za budućnost!

Medutim P. Schmidt nije samo genijalni učenjak nego također izvanredni organizator. U tom pravcu valja na prvom mjestu spomenuti osnutak internacionalnog časopisa za etnologiju i lingvistiku »Anthropos«, što ga je počeo ozdavati g. 1906., i u kojem je okupio kao suradnike i katoličke misionare širom zemaljske kuglje i laičke stručnjake iz svih zemalja. Ugled toga časopisa, kojega svako godište broji preko 1100 stranica velikoga formata, danas je toliki, te bez njega naprosto ne može da bude nijedan etnolog ni lingvist. Uporedo sa ovom revijom osnovao je jubilarac kasnije i t. zv. »Anthropos«-biblioteku za izdavanje većih monografijskih radnja. Danas broji ta »biblioteka« 15 svezaka. Nadalje, uz suradnju franceskog isusovca Fr. Bouviera i pod pokroviteljstvom kardinala Merciera, organizirao je P. Schmidt t. zv. »Religijsko-etnološke Tjedne«, od kojih su prva dva održana u Louvainu (g. 1912. i 1913.), treći u Tilbourgu u Holandiji (g. 1922.) i četvrti u Milanu (g. 1925.), a slijedeći peti ima da bude g. 1929. negdje u Njemačkoj ili Engleskoj. Svrha je ovih tečajeva: s jedne strane da prikupe nove radnike, naročito mlade misionare, te ih metodički bolje školuju i upute u probleme etnologije i lingvistike; s druge strane da drže u kontaktu evropske stručnjake ovih disciplina i međusobno i sa misionarima.

Donekle u vezi sa ovim »Tjednima« organizirao je i opremio jubilarac cijeli niz znanstvenih ekspedicija među ogranke najstarijih naroda, koji naglo izumiru, i to: među Pigmeice Semang

na Malaki, Aeta na Filipinama, Negrile u centralnoj i Bušmane u južnoj Africi te među plemena Ognjene zemlje. Ove su ekspedicije izdašno poduprli svojom munificencijom: sâm sv. Otac Papa Pijo XI. te presvijetla gospoda nadbiskup u Santiago (Chile) i biskup dakovački Dr Antun Akšamović. Suradnjom P. Schmidta organizirana je i velebna misionarska izložba jubilarne godine 1925. u Vatikanu, a pod njegovim znanstvenim vodstvom pretvorena je ona u »misionarsko-etnološki muzej«, ureden u Lateranu i svečano otvoren 21. prosinca 1927., kojega je direktorom bio jubilarac imenovan od sv. Oca već u listopadu g. 1926. Konačno P. Schmidt je našao i osposobio za etnologiju i lingvistiku veoma mnogo mladih sila: danas imade prava legija njegovih učenika iz svih krajeva, koji već samostalno rade. Osim toga izvanredno je utjecao na svoje starije kolege, a i na druge stručnjake. U tom pogledu treba osobito istaknuti bečkog sveučilišnog profesora Dr Oswalda Menghina, koji je na njegov poticaj aplicirao kulturno-historijsku metodu na prehistoriju i time proizveo pravi preokret u toj znanosti povezavši je najuže sa etnologijom i lingvistikom, što opet veoma promiče opću religijsku povijest.

Jubilarac je prigodice zašao i na druga područja. Tako je nedavno publicirao brošuru pod naslovom »Volk und Rasse«, u kojoj upozoruje, i to dosta oštro, na dosadašnje nedostatke (fizičke) antropologije. Njegovi »Christusvorträge« potakli su ga na intenzivniji studij teksta svetih Evanđelja, pa je u njima našao neki izvjesni raspored po strofama. Većina stručnih bibličista nije doduše prihvatila njegovo mišljenje, ali to ipak još ne znači, da je time to pitanje definitivno uklonjeno iz biblijske znanosti. Nadalje se P. Schmidt znatno istaknuo kao kompozist: imade nekih 20 njegovih glazbenih kompozicija, i to litanija, moteta Velikog tjedna, ofertorija, osam blaženstva i dr., što se izvode u kućama Družbe Riječi Božje. Dosada je tiskana samo kompozicija »osam blaženstva«. Napokon se jubilarac tri puta oglasio i u velikim političkim pitanjima, a njegovo mišljenje i u tom pravcu svakako odaje poglede dalekovidnog kulturnog historika i duboko uvjerenog katolika.

Evo, to je ukratko ocrtan život i rad jubilarca. Živa vjera i čvrsto pouzdanje u Providnost, revnost za slavu Božju i osjetljivost za svaku nevolju ljudsku, prostodušnost i srdačnost — to je P. Schmidt, kakav se očituje u svom svećeničkom i privatnom životu. Izvanredna snaga i oštrina uma, siina energija i ustrajnost, a odatle opet upravo nevjerojatna brzina u stvaranju — to je P. Schmidt, kakav se očituje u svom znanstvenom radu i djelovanju, pa je nedavno (»Anthropos«, Bd XXIII., 1928., str. 465.) poznati etnolog i direktor berlinskog etnološkog muzeja Prof. Dr K. Th. Preuss rekao s pravom za njega, da imade »eine schier übermenschliche Arbeits-

kraft«. A po tom životu i radu postao je katolička i internacionalna ličnost prvoga reda. Zato dakle pripada i nama, i to tim više, što je njegovo ime dobro poznato i »Hrvatskoj Bogoslovskoj Akademiji« i »Bogoslovskoj Smotri«, kao što i on opet poznaje ove naše institucije. Osim toga imade on i među nama svojih učenika, izravnih i neizravnih, a boraveći u tri maha u našoj sredini kroz više dana kao gost preuzvišenoga g. nadbiskupa zagrebačkog i presvijetloga g. biskupa dakovačkog, povezao je među nama mnoga lična i srdačna poznanstva. Zato sigurno mogu ovdje svom visoko cijenjenom učitelju da izrazim u ime »Hrvatske Bogoslovске Akademije« i »Bogoslovске Smotre« one želje, kojima je P. W. Koppers završio svoje predavanje na proslavi njegovoga jubileja u Leonovom društvu u Beču: »Es möge uns eine gütige Vorsehung die einzige und unersetzliche Persönlichkeit des allverehrten Jubilars, des Herrn P. W. Schmidt, noch lange, lange erhalten!«

Jubilej hrv. književnog društva sv. Jeronima.

K 60-godišnjici opstanka.

Dr Andrija Živković.

Osnivači našeg književnog društva sv. Jeronima imali su pred šezdeset godina pred očima glavnu svrhu novog društva: prosvjetu širokih narodnih slojeva u narodnom duhu. Kao svih narodnih tekovina i njegovim je prvim pokretačem zagrebački kardinal Haulik — dakle svećenik, službenik katoličke Crkve. I dok su se mnoge ostale institucije i pokreti, privedeni u život s namjerom, da dižu ne samo nacionalnu, nego s njom i vjersko-moralnu svijest hrvatskoga naroda — iznevjerili u dobrom dijelu intencijama svojih osnivača, Društvo sv. Jeronima ostalo je kroz 60 godina svog života na istoj liniji. Ono nije nikada skrenulo, niti se ikad iznevjerilo pravim, istinskim idealima hrvatskog naroda: njegovoj hrvatskoj i katoličkoj svijesti! Ono je danas u tom pogledu jedna velika utjeha ispaćenog hrvatskog naroda; jedan njegov istinski, nehimbeni brat i prijatelj, tješitelj i učitelj!

Možda je u probuđenom nacionalnom životu hrvatskog naroda u naše savremeno doba od kud i kamo jače važnosti naglasiti vjersko-prosvjetni karakter njegov, nego što je to bilo pred 60 godina. Mnogo je u nacionalnom razvoju prohujalo i prostrujalo kroz duše naroda. Ali je možda još i više otrova bačeno u te duše, koje se muče zbog nemogućnosti, da brzo, uspješno i ne-